

Kinman Wagner Hopstadius

NÄR JAG I SLUTET AV 2006 skickade in en artikel i Svensk Familjeterapi om en workshop i Mexico *Språk som verktyg, verktyg som språk* hade jag ingen aning om hur många samtal det tilltaget skulle ge upphov till. Jag kombinerade tankar från Ludwig Wittgenstein med intryck från BOF, barnorienterad familjeterapi. Förutom gensvaret i tidningen från Magnus Ringborg och den e-postdialog med honom som också sammanfattats där, har många kollegor hört av sig och gett mig inspiration till att fundera vidare. Det här sökandet efter ett meningsfullt språk vill jag inte släppa. Det gäller samvaron mellan vuxna och barn och många andra samtalssituationer där någon part riskerar att hamna i underläge.

Två frågor har återkommit:

1. Samtal där människor ses som experter på sina egna liv, och där terapeutens uppgift är ett öppet lyssnande som ger möjlighet till ett gemensamt skapande av något nytt, de där idéerna som jag funderat kring under så många år, vad är det som gör dem viktiga i dag?

2. Vilken kunskap och vilka ställningstaganden kan behöva finnas i bakgrunden om öppenheten ska fungera och bli slitstark inför svåra och svårtolkade situationer?

En snabbskiss av några tankeströmningar

Några år tidigare skrev jag en artikel utifrån John McLeods bok *Narrative and psychotherapy* om hur självvård och gamla läketraditioner i olika delar av världen gav kulturella förutsättningar för psykoterapiens framväxt. På liknande sätt funderar jag nu över hur olika delar av den psykoterapeutiska kulturen har bidragit till hur människor ser på sig själva och på samhället.

Det psykodynamiska tänkandet ifrågasatte människan som rationell varelse.

Utvecklingspsykologin gav en syn på barn som inte byggde på vuxnas minnesbilder av sin egen barndom.

Systemteorin kom och statiska beskrivningar av individers egenskaper kunde bytas mot intresse för relationella processer.

Det narrativa tänkandet lyfte fram själva berättandets plats i människors liv.

Alla dessa tänkesätt, och många fler, har sipprat ut i allmänskulturen, kanske tydligast synliga i västerlandets självhjälpsslitteratur. Det är inte ord som en viss profession kan hävda ensamrätt till. Lanseringen av en ny strömning har gett motsättningar till det som funnits tidigare. De stora förhoppningar som knöts till den tidiga familjeterapien var inget undantag. Nu ser kartan annorlunda ut. Motsättningar mellan olika synsätt finns och syns, men är inte längre lika entydiga och förutsägbara. Man lånar och införlivar kors och tvärs utan att kanske tänka på vem som först formgav en speciell idé som verkar bra.

De snabba förändringarna av samhällsvillkor och blandningen av kulturer både i stort och i människors hjärtan ger nya bekymmer och nya utmaningar till de professioner som har till uppgift att vara till hjälp. Kravet på evidens, som skulle garantera att människors behov blev mötta av adekvat behandling, har

Språk som verktyg – och sedan?

Text: Kerstin Hopstadius leg psykolog, leg psykoterapeut

kommit att bli ett slagträ mellan företrädare för olika professioner och förhållningssätt.

De språkssystemiska förhållningssätten som har fascinerat mig genom åren, och uttryck som "klienten som expert" och "not knowing position", vad kan de synsätten bidra med i bemötandet av människors bekymmer?

Pausen inför det okända – om icke vetande position.

När språkssystemiskt arbete har kommit på tal har jag ofta hört, "Det är väl bra när man har med folk att göra som inte har så allvarliga problem utan man kan bara sitta och prata, men vi har så svåra ärenden, så man måste ha något att komma med." Jag tycker nog tvärtom, jag har främst behövt de här tankegångarna i situationer som varit så svåra att jag inte hittar några ledtrådar i hur samtalet ska kunna vara till hjälp. Mitt intryck från många samtal med kolleger är också att det här inte är ett synsätt som man väljer först i behandlingsarbete. Det är snarare en startpunkt som man har valt sedan mycket annat misslyckats, när antingen klienter eller terapeuter eller omgivning, eller allihop, tyckt att inget hjälper. Att ha en icke-vetande position innebär helt enkelt en hållning att det vi som terapeuter behöver ta reda på är det vi *inte* vet. Vi ska inte fråga för att få bekräftat det vi redan vet eller har fått upp ett "huvudspår" på.

Vad jag själv har gjort av inflytandet från de här idéerna är inte lätt att precisera. Kanske går det att se något av det genom att beskriva ett par enskilda situationer. Jag börjar med första samtalet med Hanna, där jag i efterhand fått reflektioner av psykolog Janice deFehr, Manitoba Kanada.

En lång, ljus dataingenjör kom till min mottagning "för att lära känna sig själv lite bättre". När vi samtalade om påfrestningar som bidragit till att Hanna sökte kontakt just nu nämnde hon situationer i arbetet. Hon beskrev sina arbetskamrater som lata och oföretagsamma och förstod inte varför de inte tog sig i kragen. Skillnaden mellan deras prestationer och hennes egen syn på vad som var rimligt hade börjat göra henne osäker på sig själv och sitt eget omdöme.

När vi började se på Hannas familjekarta frågade jag som vanligt var hon var född. "I Japan – ja, mina föräldrar var missionärer där". När jag frågade var hennes pappa föddes, "I Kina" och farfar? "I Kina". Jag drog mig till minnes, var det inte så att Kina för många år sedan stängdes för kristen mission och många missionärer flyttade över sin verksamhet till Japan? Familjekartan bredde ut sig till en exposé över äventyr i Ostasien mer än hundra år bakåt i tiden. Berättelser om särpräglade liv och ofta svåra förhållanden, jag utbrast till Hanna, "tänk att jag kan sitta här och få del av en hel epok!" Själv hade Hanna skickats till internatskola vid åtta års ålder. "Det var en fin tid, jag trivdes de där åren". När hon var i tolvårsåldern hade familjen slutat resa för att hon skulle få en normal svensk skolsituation. Återkomsten till Sverige mindes hon som flera år av gränslös ensamhet och utsatthet.

Tillsammans kom vi fram till att måttstockarna i hennes familj, generationer bakåt, antagligen var ganska annorlunda än de mer ordinarie svenska tankevanor som arbetskamraterna hade växt upp med. Hanna uttryckte att det var en helt ny idé, som gjorde olikheter-

na mellan henne och arbetskamraterna begriplig och mycket mindre laddad.

Att utgå från att den eller de som är berörda av den situation som samtalet gäller har den viktigaste expertisen innebär för mig att ta emot det som sägs, att använda min nyfikenhet och mitt engagemang i att delta i det jag hör och samtidigt ha en dialog med egna förföreställningar. Meningsskapande sker aldrig i ett vakuum. Allt som sägs, sägs ur något sammanhang. Jag som lyssnare har inte tillgång till den andra personens sammanhang men jag får förnimmelser från det. För att vistas med aktivt intresse i det kraftfältet utan att diktera samtalets villkor behöver jag vara aktiv i mitt eget inre samtal, lyssna efter hur det som sägs ger resonans i mina egna förnimmelser, mitt eget sammanhang (deFehr, 2007).

I min inre dialog kom till exempel: "hm, 'lära känna sig själv', låter ganska diffust" (föga anade jag då vad jag snart skulle få höra). Där kom en impuls att pröva ett eget uppslag: "hur var det nu det där som hände med Kina och Japan, jag frågar Hanna". I den fas av samtalet där hela historiken rullades upp och jag blev nästan mållös av förundran kom också en tanke hur jag skulle knyta allt det här till hennes önskan för samtalen.

Samtal utan ord

Inom mig kom inget svar på den frågan. Men det gav sig självt i samtalet. När hon berättade episoder från internat-tiden tror jag att jag höll andan, det verkade så otroligt att en liten flicka skulle kunnat tänka på det viset.

Så här i efterhand tänker jag att om jag hade börjat ifrågasätta den "fina internat-tiden" eller pekat på eventuella motsägelser, kanske jag varken hade fått berättelsen om svårigheterna i tolvårsåldern eller fått en flik av historien via ovanlig familj som fyllde mig med respekt.

Vilka övriga vägval i samtalet som skulle kunna illustrera en språksystemisk inriktning kan man ju fundera över. Nyfikenhet och respekt för klientens berättelse skulle jag väl haft även om jag haft en mer diagnostisk inriktning, och en del av våra idéer skulle ha kunnat rymmas i ett lösningsfokuserat samtal. Möjligen att en replik som Hanna fällde under samtalet, att hon tyckte jag "var bra på att sammanfatta" skulle kunna ses som att hon kände att jag följde hennes skiftande fokus under samtalets gång, fastän jag själv tyckte jag hade fullt jobb med att hänga med.

Ett annat exempel:

Emil, en tioåring som kommit på kant med skolan, har tigit sig igenom större delen av vårt försök till samtal. Han går till fönsternischen där mina små BOF-figurer och står och tittar ut genom fönstret. Han börjar fingra på figurerna, kastar ett öga på mig, jag nickar och han tar med sig några figurer till bordet, hämtar några fler och börjar plötsligt visa hur det gick till vid "det där som hände på skolgården".

Nästa samtal får en helt annan vändning. Mitt i en uppräknings av allt som är trist i skolan kommer: "Fysik är kul – fast det har vi nästan aldrig". Vårt gemensamma intresse för fysik leder oss till ett rum i skolan som har tvättställ så att vi kan göra experiment med ytspänning och kapillärkraft.

"Not knowing" betyder inte att jag "låtsas som jag ingenting vet" utan att jag förhåller mig i samtalet utifrån att jag faktiskt inte vet, att ett samtal mellan oss inte är förprogrammerat, utan kan ta en oväntad vändning. Jag föreställer mig att Emil uppfattade att jag inte hade en plan över vad han "borde" säga och göra. Självklart kanske för en erfaren terapeut i möte med barn, oavsett skolning, men den plattform som gjorde det naturligt just för mig var att jag inte alls visste vad

han behövde prata om och gärna ville veta det.

Rikedomen av intryck i ett enda samtal, blickar som möts, pauser, ord som blir hängande i luften, missförstånd, tillrättalägganden, gester och kroppsställningar, allt bidrar till ett levande möte. Och ibland uteblir själva mötet trots alla ansträngningar. Att inte ha en plan för hur samtalet bör föras, att vara öppen för vad situationen kan ge, ger föga skydd när vi inte kommer till tals med varann. Inget skyddsnet. Sällan begriper jag varför just det samtalet gick i stå, men ibland är det uppenbart att jag själv missat inbjudningar, med eller utan ord. Inte undra på att den/de andra i samtalet valt att stänga ner sitt engagemang.

Närvaro och öppenhet i ett samtal är naturliga funktioner, men ändå så lätta att förlora. Genom åren har jag funderat över vad för slags tänkande som kan vara till hjälp för att berika samtalet. Mitt intresse för Wittgenstein kom ur de funderingarna. Och det finns fler idéer som kan ge klarhet eller utmana invanda tankemönster och ge ögonblickets möjligheter chansen.

Harlene Anderson skriver i *Collaborative Therapy: relationships and conversations that make a difference*:

"De föränderliga livsvillkor och ökande komplikationer som hör till vår tid utmanar oss att omvärdera vad som är relevant i våra sociala och psykologiska idétraditioner... Det gäller också det praktiska arbetet för förändring på personlig och strukturell nivå, och även hur vi tänker på de människor vi arbetar med, på deras problem och på vår roll för dem. Den utmaningen kräver kreativa och ändå pragmatiska och effektiva sätt att möta människors ständigt skiftande erfarenheter och att arbeta i en mångfald av kulturer och värderingar." (Anderson, 2007 s. 1)

Den omvärdering som hon skriver om ser jag som ett gott skäl för att använda och utveckla ett samtalsarbete där människor ses som experter på sina egna liv. Vad för slags kunskap kan vara giltig och användbar och vilka ställningstaganden är angelägna om att det öppna förhållningssättet ska fungera i praktiken, även i utsatta lägen? Källor jag ofta återvänder till i min egen omvärdering men inte tar upp här har namn som Bateson, Ricoeur och Løgstrup. I stället återvänder jag till Wittgenstein, Judit Wagners och sedan några idéer som framförts av den kanadensiske familjeterapeuten Christopher Kinman.

Hjälp tankar för att hålla samtalet öppet.

John Shotter var den som fick mig intresserad av Wittgensteins tänkande, men han har också funderat över dess begränsningar. I sin internetbaserade bok *Getting It* skriver Shotter:

“Även om Wittgenstein (1953, no.123) uttryckte “Jag hittar inte vägen”... så rörde sig de problem och bekymmer som han befattade sig med huvudsakligen inom filosofins område – om kunskap, om språk, om sinne, om mening om logik osv. För oss däremot, som har en mer praktisk horisont, som behöver tänka i stunden, från en speciell dialogisk osäkerhet som alltid beror på att vi behöver handla i relation till andras aktiviteter, vi behöver hitta vägen inom våra relationer till våra egna miljöer – vi behöver veta hur vi bäst ska ta oss samman för att möta denna speciellt förvirrade och förvirrande situation, *just den* upprivna individen, *det här* till synes vilseledande pratet, *det där* knepiga beteendet, och så vidare.” (Shotter, 2005 s. 53)

Frågan kommer i handledningstimmen, “Jamen, hur gör man då!” Man famlar efter det som skulle gjort en skillnad just då, när det blev fel. Den väg som Shotter är inne på “att tänka i stunden” sammanfattas av Lynn Hoffman i kapitlet “Practising withness: A human

art” i *Innovations in the reflecting process* (Anderson & Jensen eds. 2007). Shotter har omformulerat Bahktins begrepp dialogiskt och monologiskt tänkande till *Withness thinking* och *Aboutness thinking* (I Anderson & Jensen Eds. 2007 s. 9-10). Man kanske skulle kunna kalla det med-tänkande och om-tänkande. Frågan “Hur gör man” är en fråga “om någonting” en önskan att hitta det där som skulle ändra situationen. I det kapitel i samma bok som Shotter skrivit tillsammans med Arlene Katz lyfter han fram med-tänkandet, att uppmärksamma de moment där de deltagande är “i takt”, “känner in” varandra. De ögonblick när det inte bara finns ett samförstånd, utan man har ett intryck av *vad* det är, det där som man gemensamt är inne i (Ibid s. 25).

Om formativt språk och samtal i en utsatt situation

På den nordiska familjeterapikongressen i Danmark 1993 hörde jag Tom Andersen tala om hur vi är vana att tänka oss språket: som *informativt*, att förmedla innehåll från en källa till en mottagare. Han lyfte fram språket som *formativt*, ord och uttryck har makt att forma våra föreställningar, lyfta fram vissa möjligheter och begränsa andra.

(Det kan man ju fundera över inför företeelser som att sjukskrivningarna för ryggont gick ner åtskilligt när läkarna började skriva utbrändhet på intygen.)

1996 gav Florence Kaslow ut en antologi, *Relational diagnosis and dysfunctional family patterns*. Som jag fattar syftet med boken var det att sätta relationella tillstånd på kartan för att kunna likställa dem med sådant som togs upp i DSM och andra manualer för individuella svårigheter. Tom Andersen skrev en artikel i den boken “Words are not innocent” där han varnade för att alls gå in på den vägen:

“Language and words are like searching hands... Like a hand they grasp on to meanings. So, the words we select influence the meanings we come to reach.

Words are not innocent, I used to think that the thought came first, then it was conveyed through words to others. Now I think differently. We search through words in order to find the thought. As the highly respected theoretician and clinician Harry Goolishian used to say: “We don't know what we think before we have said it”.

If one accepts this assumption, it becomes critical to ask: through which language is the person to search in order

Tejping

en lekfull metod för att arbeta med
inre och yttre relationer
Grundkurs i Uppsala 24 - 25 oktober
2008

Kursen vänder sig till behandlare och utredare inom socialtjänst, familjerätt, vuxen- och barnpsykiatri, skola, habilitering och institutionsbehandling, som vill lära sig att komplettera samtalet med visuella och gestaltande inslag.

Tejping kan användas med barn och vuxna, vid såväl inre som yttre problem. Gestaltandet med små träfigurer på en scen kompletterar samtalet och underlättar för klienten att ge en beskrivning av hur situationen eller problemet ser ut, att bearbeta trauman eller att experimentera med vägar att nå uppställda mål.

Kursledare är **Jan Nilsson** och **Barbro Sjölin-Nilsson**, leg psykologer och leg psykoterapeuter, som arbetar med Tejping inom vuxen- och barnpsykiatri och socialtjänst samt i handledning.

Tid: fredag 24 - lördag 25 oktober 2008
kl. 9 - 16.

Plats: Uppsala.

Kostnad: 3 500 kr + moms.

Barnorienterad

familjeterapi - BOF

Introduktionsutbildning
Uppsala 27 - 28 november 2008
Barbro Sjölin-Nilsson

BOF har utvecklats av Martin Soltvedt, som skrivit boken BOF – Barnorienterad familjeterapi (Mareld 2005). BOF lämpar sig för familjer med barn i lekåldern, upp till ca 10 år, som lätt hamnar utanför i familjesamtalen. Genom leken förs barnperspektivet in i familjearbetet. Fokus ligger på samhandlingen i familjen. BOF-leken avspeglar såväl samspelelmönstren i familjen som aspekter av barnets inre liv. Samhandling, anknytning och självbilder är viktiga begrepp. BOF kan användas i både behandling och utredning.

Tid: Torsdag 27 – fredag 28 november 2008
kl. 9 – 16

Plats: Uppsala. **Kostnad:** 3 500 kr + moms.

Läs kurspresentationerna på

www.bof-tejping.com

Anmälan och information:

Nilsson & Sjölin Psykologkonsult AB

nilsjo.psyk@telia.com

tel. 018 – 55 25 42, 070 – 644 38 72

to form him- or herself? What happens if we, the professionals, require the therapeutic talks to be in our professional language and our professional metaphors? What happens if that professional language is a so called deficit or incompetence language a language that comprises words that describe failures and shortcomings? What kind of person is thereby formed?" (Andersen, i Kaslow, 1996 s. 122).

När psykoterapeuten Judit Wagner beskriver sitt arbete med reflekterande samtal inom Kalmarfängelset i ett kapitel, i boken *Collaborative Therapy* som nämnts ovan, tar hon upp Tom Andersens ord om att språket inte är oskyldigt. När de intagna har möjlighet att forma sina erfarenheter i ord i en respektfull atmosfär kan nya dimensioner läggas till som tidigare varit bokstavigt talat otänkbara (Wagner, i Andersen & Gehart, 2007 s. 210).

GÄVORNAS SPRÅK

Christopher Kinman är en kanadensisk familjeterapeut (född i Nigeria, uppvuxen i flera olika länder). Han bedriver ett arbete med "svårplacerade" ungdomar i familjehem. Dessutom har han många idéer om hur samhällets omsorg om människor som behöver stöd skulle kunna fungera i sin bok *Confluences. The language of the gift in an institutional world*. Där blandar han fantastiska naturfotografier, dikter och filosofiska citat med ett resonemang om vad som kännetecknar ett mänskligt samhälle. Utgångspunkten är att de institutioner som vi skapat för att avhjälpa brister hos individer och samhälle så ofta tycks göra åtgärder som leder till motsatt resultat, minskad frihet och sämre liv för just den som skulle få det bättre.

Kinman tar upp filosofen Ivan Illichs tankar om att strävan efter ett *bättre* liv kan stå i vägen för det *goda* livet.

Marknadsekonomin, hävdar Illich, är beroende av att vi söker ett bättre liv, med allt vad det innebär. Den drivs fram av att vi *saknar* något som vi söker oss till marknaden för att få. Likadant med politik och samhällsinstitutioner – de bygger sitt inflytande på att hänvisa till bristen på det bättre livet.

Enligt Kinman blir den här strävan efter ett bättre liv en "tidstjuv" som tar ifrån oss den enda tid som vi har till buds för att handla – det levande ögonblicket. Dessutom tar det ifrån oss de goda ting och gåvor som finns runt oss inom den där tiden. Man kan ju tänka att strävan efter det bättre livet är en nödvändig förutsättning för förändring,

att man behöver identifiera en brist som förändringen kan starta i. Kinman menar i stället att förändring utgår från det goda, de gåvor som redan finns i personers och samhällets liv. Förändring bygger på sig självt. Folk skaffar inte det som de saknar, de skaffar något som de redan känner sig förbundna med. Önskan kommer ur tidigare erfarenheter.

Inför framtiden anser Kinman att vi behöver fråga oss: "Vad bär vi med oss nu, är det att känna igen brister och ofullkomligheter? I så fall är risken stor att framtiden producerar fler brister. Eller, bär vi med oss goda ting och gåvor, som vi förmedlar i vår kontakt med varandra och andra? I så fall är chansen stor att framtiden ger mer av detta. Genom att man bär med sig gåvorna in i framtiden ökar chanserna att de sprids och att gåvor som tidigare inte varit synliga träder fram, får språkliga uttryck och börjar cirkulera i gemenskapen i näringsliv och samhälle. (Kinman, 2006)

Resurstänkande finns i många tappningar. Kinman ger en utmaning att öppna ögonen för rikedomar av idéer och praktiska möjligheter som faktiskt finns att plocka upp. Lek är just en sådan, ofta outnyttjad, möjlighet. Det sluter cirkeln till den andra delen av den artikel jag nämnde inledningsvis, *verktyg som språk*: BOF-arbetet.

BAKGRUNDSKUNSKAP OM LEK OCH ALLVAR

Jag deltog i september 2007 i ett tvådagars seminarium om BOF, barnorienterad familjeterapi. Det hölls i grundarens, psykolog Martin Soltvedts hemkommun, Lierbyen, 4 mil väster om Oslo. BOF kan beskrivas som ett sätt att genom gemensam samhandling i sandlådelek mellan barnet, terapeuten och föräldrarna få en bild av barnets och familjens samhandlingsmönster (Soltvedt, 2005). BOF är ett förhållningssätt som gör det möjligt för personal inom socialtjänst och barnpsykiatri att möta barn och familjer utifrån sin egen yrkesroll. Gruppen av erfarna BOF-terapeuter som föreläste i Lier representerade också den bredden – där fanns en klinisk pedagog, familjehems- och familjerätts-sociologer, psykologer från socialtjänst och BUP samt en barnpsykiater från BUP.

När jag lyssnade blev jag starkt berörd av att höra att samtliga föreläsare, på olika sätt, hade kommit till en punkt där de ville göra något *utöver* vad de gjort tidigare i sitt arbete med barns behov. Några hade betalat ett högt pris för det ställningstagandet, för några hade det

betytt ny inspiration för hela arbetsplatsen.

Sidsel Haug, familjeterapeut och klinisk pedagog vid Drammens sjukhus visade hur hon började arbeta med en deprimerad mamma med en tremånaders pojke som verkade nästan livlös i sin brist på mimik. När vi såg hur språket, samhandlingen, mellan mamma och barn gick att upprätta fick vi del av ett levande ögonblick, rikt och långt bortom ordens värld.

Sökandet efter ett meningsfullt språk i svåra livssituationer behöver både vetenskapliga utmaningar, vardagliga erfarenheter och en beredskap att respektera det vi aldrig kommer att kunna sätta ord på.

LITTERATUR

- Andersen, T. (1996) Words are not innocent. I Kaslow, F.W. Ed. *The handbook of relational diagnosis and dysfunctional family patterns*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Anderson, H., Gehart, D. (2007) *Collaborative therapy: relationships and conversations that make a difference*. London: Routledge.
- deFehr, J. (2007) The Playa dialogue. Presentation vid Harlene Anderson Pre-Institute. Playa del Carmen, Mexico 16-17 juni.
- Hoffman, L. (2007) Practising witness: A human art. I Anderson & Jensen Eds. *Innovations in the reflecting process*. London: Karnac.
- Illich, I. D. (1982) *Det gemenskapande samhället* Stockholm: Federativ. Orig. (1973) *Tools for conviviality*. London: Calder & Boyars.
- Kaslow, F.W. Ed. (1996) *The handbook of relational diagnosis and dysfunctional family patterns*. New York: John Wiley & Sons Inc.
- Katz, A., Shotter, J. (2007) "Reflecting talk", "inner talk" and "outer talk": Tom Andersen's way of being. I Anderson & Jensen Eds. *Innovations in the reflecting process*. London: Karnac.
- Kinman, C. (2006) *Confluences. The language of the gift in an institutional world*. Abbotsford, B.C. Canada: RhizomeWorks.
- McLeod, J. (1997). *Narrative and psychotherapy*. London: Sage.
- Shotter, J. (2005) *Getting it: 'Witness'-thinking and the dialogical... in practice*. <http://pubpages.unh.edu>.
- Soltvedt, M. (2005) *BOF – Barnorienterad familjeterapi*. Stockholm: Mareid.
- Wagner, J. (2007) Dialogues: A means to answerability and dialogue in a prison setting, i *Collaborative therapy: relationships and conversations that make a difference*. London: Routledge.
- Wittgenstein, L. (1953) *Philosophical investigations*, trans. G.E.M. Amscombe. Oxford: Blackwell.